

A bírálóbizottság értékelése

A disszertáció alapvető tudományos eredménye, hogy a magyar görögkatolikusok történetét új, nemzetközi és hazai levéltári kutatásokra építve értelmezi újra, különösen a vatikáni forrásanyag széles körű feltárásával. A munka szakít azzal a korábbi felekezeti narratívával, amely a magyar görögkatolikus közösség eredetét közvetlenül az Árpád-kori bizánci kereszténységből vezette le, és meggyőzően amellet érvel, hogy a közösség tényleges történeti kialakulása a 17–18. századi uniós folyamatokhoz kapcsolódik. A szerző ugyanakkor kimutatja azt is, hogy a középkori bizánci kereszténység emléke meghatározó identitásképző szerepet játszott a 19–20. századi magyar görögkatolikus gondolkodásban, s ebből alakult ki a közösség sajátos „eredetmítosza”. A disszertáció egyik legfontosabb felismerése, hogy a bizánci rítus, a katolikus egyházi kötődés és a magyar nemzeti identitás összekapcsolódása történetileg kialakult konstrukció volt, amelyet egyszerre formáltak vallási, társadalmi, politikai és kulturális tényezők. A munka árnyaltan mutatja be a magyar nyelv liturgikus alkalmazásának kérdését is, hangsúlyozva, hogy az nem pusztán nacionalista törekvésként, hanem valós lelkipásztori igényként jelent meg a közösségen belül. A szerző részletesen rekonstruálja a hajdúdorogi püspökség létrejöttének egyházdiplomáciai hátterét, és bizonyítja, hogy a Szentszék döntéseit összetett teológiai, pasztorális és nemzetpolitikai megfontolások alakították. A disszertáció további jelentős eredménye annak bemutatása, hogy a magyar görögkatolikus mozgalom egyszerre volt egyházi emancipációs törekvés és a modern magyar nemzetépítéshez kapcsolódó identitásprojekt. A szerző külön figyelmet fordít arra is, miként változott a görögkatolikus közösség helyzete Trianon után, amikor a korábbi regionális egyházi struktúrák szétestek, és a közösség új kisebbségi helyzetbe került. A munka összességében új értelmezési keretet kínál a magyar görögkatolikusok történetéhez, és alapvetően hozzájárul a magyarországi keleti katolicizmus identitásformáló folyamatainak mélyebb megértéséhez.